

Республикабыз кризисден къутуллукъду, алгъа барыуун тохтатырыкъ тойюлдою

Къабарты-Малкварны Президенти А.Б. Канокону КъМР-ни Парламентине Посланиясы

Хурметти депутатлар!
Багъасы ага журтлуларым!
Бу Посланияны башхалардан магъаналы энцилий барды. Ол жаланда озган жылны итогларын чыгъарганы бла чекленлик кылайм, республиканы арт тёрт жылны ичинде жазгъанда да багъа бичеди. 2010 жылда эмда жуукъ беш жыллыкъда жамауатыбызны айнэууну баш жолларын бла огларын белгилейди.

Аны сылтауну баргызы да аялтай болурсуз, деп алай сунма. Республикада шэндюго жамауат-политика эмда социальный-экономика хал, битеу кыралдача, дуняны кысхан финан-экономика кризисге керэ торленди. Бюджетте ахча къытыкъны болумларында ишлерге тошеди, болсада тёрт жыл мындан алгъа белгиленген стратегиядан архта турар акъылбыз жокъду бизчи.

Аны мураты-къылайм, жашыган, битеуроссий эмда дуния экономикасы къошулгъан тынгылы экономикасы болган демократия обществону къурауду.

Озган тёрт жылда бар кючюбизно ма ол муратха жетиуге бурганбыз. Республикада иштин ишине сыны хайырлыгъын кетюрю, аны жамауаты алында ачыкълыгын бла жуупулыгъын кючлендириу жаны бла магъаналы атамла этилгенди. Экономика аягъа кючге жетишилге болмагъанлыгъа жетишилге болмагъанлыгъа болгъан демократия обществону къурауду.

Тёрт жылны ичинде республиканы казна 2,8 керэ чаклы бирге өскенди эмда 20,4 процентке эмда жеткенди. Республиканы бюджетни толтурууну атамлары жаны бла Къабарты-Малквар Россияны кел субьектерини озады - жыл сайын къошула баргъа-

ны орта эсеп бла 30 процентни тутайды. Бирикдилген бюджетте датоясы да иги кесекке азайгъанды эмда 54,4 процентге жеткенди. Аны хайырында республика кел жылдан бери биринчи керэ Россияны бийик дотациялы регионларыны тизмесинде кетерилгенди. Шэндюго заманга керэлиген жангы производстволарны бир къауум хайырланлыгъа берилгенди. Саулай алып айтханда, 2009 жылда битеуле регион продукт чыгышы 64,4 миллиард сомга жеткенди, 2005 жылда ул ол 36,8 миллиард сом эди.

Кысхасы, айтхан жылларымызда биз социальный-экономика айнэууну битеу баш кючюбиз жаны бла да алгъа эсенирча атамла этгенбиз. Болсада алай бизни ботон къыйын эмд магъаналы борча сакълайды. Бек алгъа ишин жангыча къурауну, шарт айтханда уа, Россия Федерацияны Президенти Д.А. Медведевни Федеральны Жыйыныуа Посланиясында чертгенди, «акъыллы экономика» жолун андан ары бардырыгъа керек болукъду.

Бюджетте республиканы экономика онгу, алгынча, бек алгъа промышленность комплекс къалай айнэуунына керэ бол-

ла къаты мадарла этерлерин сакълайбыз.

Экономиканы айнэууну жангы келир беш жылны ичинде промышленностьну оёсююне себеплик этерик амалланы табар ючюн, Правительство, Экономиканы айнэууну эм сатуу-алуу министрство, Промышленность, отлукъ-энергетика комплекс эмда жашау тур-коммунальни молк министрствонун шэндюго айна республиканы экономика политикасы башында айтханды шартыны эсе алыу бла къурагъа керек болукъду.

Хуртортуу бла туризмни ботону уллу хайыр келтириуе, башхала бла эришлериуе атуу 2010 жылда эм мындан ары кел жылдада социальный-экономика политикасы баш магъаналы борчаларында бири болганлай къалады. Бек алгъа рекреация комплекс республиканы битеуле регион продуктунда кючюше өсе барырга этерге кереди.

Правительство курорт комплексни аягъа оёсюне салыуу бла айнэууну ботонда уллу эсе бургузгъа, тийшил мадарла этерге, айрылда бла Чегетде канат жоланы къурулушларыны проектирлеу жарашырыуну, Минги тауну север жанында хайырланлыгъан андан ары бардырыгъа, Къабарты-Малкварда тауньа туризмни тап халгъа келтириге республиканы туризм жаны бла огларын игилендириге, бери солурга адалма итинериуе этерге кереди.

Бусызгадат кыралны экономикасы электроэнергетика эмда гасдегена жару магъаналы бөлүмлеринде терен структура турдулу болу туралыды. Шарт айтханда уа, алай конкурренцияны да тюрлюлериуе шарты барды. Аны мураты - багъаланы рынок амалланы мурдоорду къурауду. Ма аллай болумлада Север-Кавказ Федеральны округну республикаларына деп

электроэнергияны оптову рыногуну Россия Федерацияны Правительство стовсу къыйл керген энчи жоруълары къурагъанлары бизге бек магъаналыды. Байыл биз бизге кереклик электроэнергияны тап халгъа келтирилген багъала бла сатуу аялалыкъбыз, алай аны ючюн хайырланлыгъан энергия ючюн хаккы заманда эм толусуналай тёлерге керекбиз. Аны себепли КъМР-ни Правительство, муниципалитетте энергия бла жалчытыруу органына да ахча замандыда жыйылыула, теленирча этуиге битеу кючлерин бургузгъа тийшилди.

Мында Тёбен Чоёк ГЭС-ни касканды ючкин кесогини «Къашхатау ГЭС-ни къурулушун - ахчыны жетдирууну иш баш магъаналы борч болганлай къалады. Къабал этилген планга керэ, 2010 жылда бу объектге 520 миллиард рубльноморкодо. Ол ахчаны асламысы «РусГидро» ОАО ара инвестиция ырыксысында бериге керекди. Дагъында гитче ГЭС-лени къурулушларына да инвестиция ачча келтирча мадарла этерге да тошерки. Бу планда толтурулача, республиканы аны кесинде чыгъарылыу электроэнергияны айнэууну дагыды бир магъаналы амалы барды - энергияны алуу хайырланлыу. Энергоресурсланы арга ны берик амаллагъа керем жардире койлдок. Республикасы экономикасы мындан ары атамлары ма анги керэ болукъдула.

Битеу бу белгиленген борчаланы толтуруу эмда ахчаны заманда келтириуе жетире керек. Правительство, бөлүмю Министрствосуну «2009-2013 жылдада Къабарты-Малквар Республикада электроэнергетика жаны энергия бла жалчытыруу айнэууну республиканы центуле программасын жашауда толусуналай бардырыгъа кереди.

Бусызгадат кыралны экономикасы электроэнергетика эмда гасдегена жару магъаналы бөлүмлеринде терен структура турдулу болу туралыды. Шарт айтханда уа, алай конкурренцияны да тюрлюлериуе шарты барды. Аны мураты - багъаланы рынок амалланы мурдоорду къурауду. Ма аллай болумлада Север-Кавказ Федеральны округну республикаларына деп

электроэнергияны оптову рыногуну Россия Федерацияны Правительство стовсу къыйл керген энчи жоруълары къурагъанлары бизге бек магъаналыды. Байыл биз бизге кереклик электроэнергияны тап халгъа келтирилген багъала бла сатуу аялалыкъбыз, алай аны ючюн хайырланлыгъан энергия ючюн хаккы заманда эм толусуналай тёлерге керекбиз. Аны себепли КъМР-ни Правительство, муниципалитетте энергия бла жалчытыруу органына да ахча замандыда жыйылыула, теленирча этуиге битеу кючлерин бургузгъа тийшилди.

Мында Тёбен Чоёк ГЭС-ни касканды ючкин кесогини «Къашхатау ГЭС-ни къурулушун - ахчыны жетдирууну иш баш магъаналы борч болганлай къалады. Къабал этилген планга керэ, 2010 жылда бу объектге 520 миллиард рубльноморкодо. Ол ахчаны асламысы «РусГидро» ОАО ара инвестиция ырыксысында бериге керекди. Дагъында гитче ГЭС-лени къурулушларына да инвестиция ачча келтирча мадарла этерге да тошерки. Бу планда толтурулача, республиканы аны кесинде чыгъарылыу электроэнергияны айнэууну дагыды бир магъаналы амалы барды - энергияны алуу хайырланлыу. Энергоресурсланы арга ны берик амаллагъа керем жардире койлдок. Республикасы экономикасы мындан ары атамлары ма анги керэ болукъдула.

Битеу бу белгиленген борчаланы толтуруу эмда ахчаны заманда келтириуе жетире керек. Правительство, бөлүмю Министрствосуну «2009-2013 жылдада Къабарты-Малквар Республикада электроэнергетика жаны энергия бла жалчытыруу айнэууну республиканы центуле программасын жашауда толусуналай бардырыгъа кереди.

Барганы 2-чи беттеди.

ОЮМЛА Жамауатны биригиую - Посланияда салынган борчаланы толтурууну хайырлы амалыды

Озган бойркюн юч Нальчикде КъМР-ни Президенти Арсен Канокону КъМР-ни Парламентине жыл сайын этуучу Посланиясы бла шлешенди. Анда жоланда озган жылны итоглары чыгъарылы кылайм, республиканы арт тёрт жылны ичинде жашауунда да багъа бичеди, 2010 жылда эмда жуукъ беш жыллыкъда жамауатыбызны айнэууну баш жоллары бла огларын белгиленди. Бу документте юсюнден оюмларын биринчи болуп Пенсияге депутатлары, экономе чыгъаруучу органда баш политика партяланы келечкелери билдиргенди.

Руслан ЖАНИМОВ, КъМР-ни Парламентини Председетелини биринчи заместители, «Единая Россия» партиязы регион бөлүмюно башчысы:

- Саулай алып айтханда, документ ботонда алгъа, жангы жетишилге итинрге келдендириди. Дуняны ахча къытыкъ къысханда да къабармай, Къабарты-Малкварны экономикасы социальный сферасы да айнылдыла. Халкы молкно хар бөлүмюнде да бизни жетишилме-рибиз бардыла. Тёрт жылны ичинде республиканы бюджетни юч керэ чаклы бирге өскенди, федеральны арадан берилген дотация 72 процентини 54 процентге дери тошеди.

Бек башы уа - бюджет жылдан жылгъа социальный магъаналы бола барды. Жаланда байыл аны жарымындан асламысы арт болжалгъа салынмазлык программаланы тамамлауыгъа, халкыны жашау къылайыгъын игилендириуге къораттылыкъбыз. Президент республикада политика партияла битеу кючлерин жамауаты бириктириуге бур-

гъа кереклиди, деп чертгенди. Биз, аны жаны болуп, туугъан Къабарты-Малкварга талайлыкъ, бек алгъа ишин жангыча къурауну, шарт айтханда уа, Россия Федерацияны Президенти Д.А. Медведевни Федеральны Жыйыныуа Посланиясында чертгенди, «акъыллы экономика» жолун андан ары бардырыгъа керек болукъду.

Бюджетте республиканы экономика онгу, алгынча, бек алгъа промышленность комплекс къалай айнэуунына керэ болгъа- бардырыла. Депутат мандатла ючюн республиканы битеу политика партиялары куреширге кереклиди деген башламчылыкны да Президентибиз этгенди. Аны хайырында КъМР-ни Парламентини иши ботон игиленгенди.

Зайрат ШИХАЛИЕВА, КРПФ-ни регион бөлүмюно фракциясыны башчысы:

- Кризисни замандыда бизде ити жангына торлениуе бола эселе-бек игиди. Биз оппозицияда болганлыкыгъа, республикада халкыны къылайыгъын кетюрю ючюн, кел мадарла этилгенлерин керем къылайыкъбыз. Саулай алып айтханда, мен Посланияны жаратханда, биз анда салынган борчаланы толтурууга юлюшобозно къошар муруттаргъа эди.

Валерий ГРИНЕВИЧ, ДДРПФ-ни регион бөлүмюно фракциясыны башчысы:

- Посланиягъа кел зат соьинды дрылгъанды. Аны магъанасы бек уллуду. Курдулуш, ЖКХ эмда отлукъ-энергетика комплекс жаны бла компаниялардын этилеме, мен бындадан башлап республика электроэнергияны тап халгъа келтирилген багъала бла алып башларыгъын белгилеге оюм. Тёвелени бир нызамгъа келтириуе аны магъанасы уллуду. Чоёк ГЭС-ни эчкин кесогини къурулушун андан ары бардыруу да - уллу борчу. Ол тамамланса, республика кеси кесин электроэнергияны тап халгъа келтириуе башлармаз. ЖКХ-да халгъа да Президент бек тынгыла анализ этгенди, аны бу бөлүмге эсе бурган уа мен аныгъада къуандырамы.

Жашау журтланы ишлеу жаны бла да республиканы башчысы ахшы шартла кергозгенди. Буйулуп да жашау юкленеу къурулуш концертирге белгиленгенги да бек игиди.

ЖАНАТАЙЛАНЫ Салим, КъМР-ни Парламентини Урууну, социальный политика эм саулук сакълау жаны бла комитетини председатели:

- Посланияда салынган борчаланы бири да къаламй толтуруулачдыла. Кертиди, ала барысы да бек уллудула. Бюджетни 65 проценти социальный жумушланы тамамлаууга бөлгюрюнго кел затны кергозгенди. Айтылган борчаланы бир къаууму уа тамамлангы туралдыла.

Кел болмай Президент «Жашау журтла» деген программаны «Эксполегре жашау журтла» деген подпрограммасына тозетиуле этип, алай Парламентини къарауну бергенди. Алага керэ, 2015 жылгъа дери 1200-ден артыкъ ёксоз сабий жашуу журтла бла жалчытырылгъа кереклиди. Алайды да, бу къыйын иш тамамлангы башланганды.

Къабарты-Малквар Республиканы Президенти Къабарты-Малквар Республиканы Парламентине Посланиясыны Юсюнден

Къабарты-Малквар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

Къабарты-Малквар Республиканы Парламентини бегими этеди:

1. Къабарты-Малквар Республиканы Президенти А.Б. Канокону Къабарты-Малквар Республиканы Парламентине Посланияны болган болумланы бла шартланы къабыл керюрге.
2. Къабарты-Малквар Республиканы Парламентини комитеттери Къабарты-Малквар Республиканы Президенти Къабарты-Малквар Республиканы Парламентине Посланияны болган болумланы бла шартланы къабыл керюрге.

Къабарты-Малквар Республиканы Парламентини Председатели **ЧЕЧЕНЛАНЫ А.** Нальчик шахар, 2010 жылда 19-чу мартда, №297-П-П.

М.Г.Афахаговну юсюнден Къабарты-Малквар Республиканы Президенти **УКАЗЫ**

Афахагов Михаил Гамповични башха ише кегени бла бай-ламла Къабарты-Малквар Республиканы къурулуш эмда архитектура министрини къулулугундан аркиле этерге.

Къабарты-Малквар Республиканы Президенти **А.КАНОКОВ.** Нальчик шахар, 2010 жылда 19-чу мартда, №33-УП.

Къабарты-Малквар Республиканы къурулуш эм архитектура министрини юсюнден Къабарты-Малквар Республиканы Президенти **УКАЗЫ**

Къабарты-Малквар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишликте **АБГОВЕ АДИБ ХАСАНИ-ЕВЧИНИ,** къулулугундан аркиле этип, Къабарты-Малквар Республиканы къурулуш эмда архитектура министрине салырга.

2. Бу Указ анда къол салынган кючюне кючюне киреди. Къабарты-Малквар Республиканы Президенти **А.КАНОКОВ.** Нальчик шахар, 2010 жылда 19-чу мартда, №34-УП.

ВИДЕОКОНФЕРЕНЦИЯ Урулку себиуге - 25 миллиард сом

КъМР-ни Президенти Арсен Канокос Россияны Правительствоюн Председатели Владимир Путин бардыргъан видеоконференциягъа къатышканды. Анда сёз 2010 жылда жаш башы башы ишлеге хазырланууну юсюнден баргъанды.

- 2010 жылда эл молкге болушукыгъа жаланда федеральны бюджеттен 100 миллиард сомдан артыкъ бөлгюрюнгодо. Аны 25 миллиарды жаш башы сабан ишлеге къораттылыкъды.

- деп билдиргенди премьер-министр. РФ-ни Правительствосуда дагында урулку себиуге барган заманда артыкъда бек керек болган отлукъ-энергетика ахшы тап халгъа келтириуге болушукы ою этгенди. Эл молкге предпрятиилерге аял отловуй багъасыны 10 проценти тошкооруул алай сатылыкъды.

Ата журтлу эт молкно айтчуу, ол самда аны экспорт огларын кондецируу - бизни магъаналы стратегия борчалары быздан бириди. - деп черттеди Владимир Путин. Правительство башчысы Россельхозбанк кысха, эсон кредитлене процент ставкаларын 12 процентке дери тошюрюрге унагъанында деп билдиргенди. Эл тошкоорулган ставканы да 80 проценти федеральны бюджеттен телениркиди. Ол ишлеге 14 миллиард сом чаклы бир салынганды.

КъМР-ни Президенти баш Правительствосуну пресс-службасы.

СЕМИНАР Ачыкъ дерсле

Тыраууну 6-чы номери орта школунда ала тилини Халкыла аралы куноне аталган семинарла, фестивалыла, тобешюле бардыруу тёртеге айланганды. Бу жол да мында ачыкъ дерсле бардырылгъандыла. Алай тюрлю-тюрлю тилде белгиле поэтени назмулары аштитилгенди. Андан сора Элбурс району билим беруу укреждендияларыны усталарыны семинарлары болгъанды.

Семинар баргъан кезиде школуну усталары «Халкыны тили - аны демениги байлыгъында» деген темагъа класс сабагъ бардырылгъандыла, аныгъа чакырылгъа «Туугъан жер» деген жыйымдык дерсли да кергозгенди. Мастер-класс да бардырылгъандыла, алайда устула, окуучула да келерине хайырлы кел зат юйренгенди.

Андан сора барысы да актывый залда концерте жыйылгъандыла. «Элбурс» югюлго телесе ансамбль кесини усталыгын кергозгенди. Обсервацияны классына окуучушу Шауаланы Танзиль Инаша Кашеяваны сёлереине музиканы кеси жазган жыры жаргъанды.

Семинарда къатышкан педагоглар алыскын школуну окуучулары ала тиллерин игилгенлерин, дерслине кезиюнде алыч технологианы уста хайырланганлары белгиленгенди.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

Къабарты-Малквар Республиканы Президентини БУЙРУГУ

2010 жылда 22-чи мартда №74-РП Къабарты-Малквар Республиканы халкы жазычуусу, литература жаны бла КъМР-ни Кырал саугасыны лауреаты, Россия Федерацияны Жазычуларыны союзнун члени Тёпеланы Магометни жашы Алимини асырау жаны бла комиссияны бу къауымда къурауу:

- Опрышко О. Л. - жазычу
- Соттаны К. С. - Элбурс району жер-жерли администрациясыны башчысы
- Темирканы Б. Х. - Къабарты-Малквар Республиканы Компартияны союзнун правленини председатели
- Толгуларны З. Х. - жазычу
- Жагъар В. А. - Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы.

Къабарты-Малквар Республиканы Правительствосуну Председатели **А. МЕРКУЛОВ.**

Къабарты-Малквар Республиканы халкы жазычуусу, литература жаны бла КъМР-ни Кырал саугасыны лауреаты, РФ-ни Жазычуларыны союзнун члени Тёпеланы Магометни жашы Алимини асырау жаны бла комиссиядан

Къабарты-Малквар Республиканы халкы жазычуусу, литература жаны бла КъМР-ни Кырал саугасыны лауреаты, Россия Федерацияны Жазычуларыны союзнун члени, «Нюр» журналы жууплы секретары Тёпеланы Магометни жашы Алимини ахыр жолго ашыруу бла байламлы бутулму митьте 23-чу мартда 11сгазатда Куулийланы Кырасын атуу КъМР-ни театрыны мекенинде бардырылгъанды. 23-чу мартда 12 сагъатда Акъ-Суу элини къабарларында асыралыкъды.

